

Nr. 9

Mandag 6. mars 1950

4. årg.

Kongeriket Norges Høyesterett

III.

Av h.r. advokat Gustav Heber

ETTER 8DE MAI 1945 BLE DE HERRER, som hadde fungert som Høyesterettsdommere fra høsten 1940 og til da, arrestert, og etter at plassen etter dem i Høyesterett på denne måte var blitt ryddet, oppstod spørsmålet om i hvilken utstrekning de tidligere høyesterettsdommere nå igjen kunne innta sin plass i Høyesterett. Nå hadde 4 av dem på det tidspunkt passert aldersgrensen for Høyesterettsdommere, nemlig støvets alder 70 år, fastsatt ved lov av 14/5 1917 nr. 3 § 4, og denne bestemmelse er gjentatt i en lov av 1923. Disse lover forbyr uttrykkelig så vel konge som regjering å dispensere fra denne aldersgrense. — Denne aldersgrense ble senket av okkupasjonsmakten til 65 år. Mot dette proesterte Høyesterett den gang under påberopelse av den lov, den senere satte seg selv helt ut over.

NONEN SYNDERLIG BETYDNING for selve rettsoppgjøret har denne Høyesteretts mangel på lovlighet neppe hatt, for 3 av de dommere, som hadde passert aldersgrensen hørte til de mere moderate innen Høyesterett, i et hvert fall stemte de i Håland-saken for frifinnelse for straff for passivt medlemskap i N.S. Men tross dette er den en ganske god målestokk for den mangel på lovlighet, som enstemmig har rådet innen Høyesterett ved denne rettsavgjørelse, ved hvilket det ikke er opplyst noe om, at der har foreligget dissens. Denne mangel på lovlighet innen Høyesterett kommer senere i stigende grad mere og mere for dagen i dens senere rettsavgjørelse, som tilsammen har frambrakt et slikt rettskaos, at på det rettslige område er omtrent alt mulig blitt flytende. Om trent alt hva, som tidligere har vært doceret som sikre rettssetninger, er etterhånden blitt satt helt på hodet.

VI SKAL I DET FØLGENDE SE NOE NÆRMERE HERPA. De såkalte landssvikanordninger har Høyesterett uten videre og med meget små begrensninger lagt til grunn for sine rettsavgjørelser, som om de skulle være gyldige lover også på det okkuperte territorium i okkupasjonstiden. At folkeretten har henlagt den lovgivende myndighet i et okkupert territorium i okkupasjonstiden til okkupasjonsmakten synes ikke hos Høyesterett å ha framkalt selv den tjerneste tvil. Den diskuterer overhodet ikke spørsmålet, men hopper ganske enkelt helt over det. Slikt er ikke forsvarlig domsbegrunnelse. Et så fundamentalt spørsmål plikter en domstol ex officio å ta opp til drøftelse i sin domsbegrunnelse, uansett om spørsmålet forsømmes reist fra parternes side, og uansett hva resultat domstolen måtte komme til ved spørsmålets avgjørelse.

ET ANNET SPØRSMÅL, SOM HØYESTERETT har forsømt å drøfte i begrunnelsen for sine rettsavgjørelser, er, hvorvidt kongen eller Riksadvokaten overhodet har patalerett likeoverfor noe av det, som er hendt på det okkuperte territorium i okkupasjonstiden, eller om ikke påtalen av det derover, som ikke måtte stride mot folkeretten, var helt konsumert av okkupasjonsmaktens påtalemyndighet, samt i forbindelse hermed omfanget av okkupasjonsmaktens dispensasjonsmyndighet i okkupasjonstiden. Uansett hva resultat

«Statsadvokat»

Dorenfeldt fikk seg en nesetyver

GENERALKONSUL
P. HARSEM LØSLATT

NA HAR URETTE
RADET LENGE NOK,
VI ER KOMMET INN
I EN NY FASE!

Det var kraftig skyts «statsadvokat» Dorenfeldt kom med i forhørsretten, da han krevde fengsling over generalkonsul Harsem.

Han uttalte bl. a.: «Vi er kommet inn i en ny fase, vi skal gå løs på alle ryktsmeder, og hver eneste sak vil bli fremmet raskt, under forutsetning av at vi får satt ryktsmedene inn. Jeg krever fengsling for tre måneder over Harsem».

Forhørsretten fant at «statsadvokaten»s forlangende ikke var i overensstemmelse med loven, og ville ikke være med på å begå en ulovlighet, og derfor nektet retten. Det ble Dorenfeldts første nesetyver.

Han trodde imidlertid at han ville finne større forståelse for sin ulovlighet i lagmannsretten, og han påkjærte øyeblikkelig kjennelsen.

Nå viser det seg at lagmannsrettens kjæremålsuttvalg også har gitt «statsadvokaten» en nesetyver: Hans kjæremål er blitt forkastet. — Generalkonsul Harsem er løslatt.

Vi føler det på oss at vi er kommet inn i en ny fase. Skremmejuristene begyn-

«Statsadvokat» Dorenfeldt's arrestasjon AV HARSEM et overgrep.

«Det er neppe noen kyndig jurist som nærer synderlig tvil om at reglene for pågripelse og fengsling er overskredet»

Hvorfor må påtalemyndigheten gjøre ting som strider så tydelig mot den alminnelige rettsbevissthet?

Hvis ikke justisministeren nå skriker inn for å skaffe frisk luft — må Stortinget tå affære.

Av h.r. advokat Finn R. Schødt.

Artikkel offentliggjort i Dagbladet 27. februar.

MISFORSTA MEG IKKE — jeg kjenner ikke h. P. Harsem og har ikke noe med hans sak å gjøre. Men det er enkelte ting som det er vanskelig for en jurist, trent i vår objektive rettsutøvelse, å tie helt stille til **HARSEM HAR TRYKT** og utgitt et lite hefte «Folkedommen og rettssvikene», hvor han kommer med en rekke skarpe påstander og beskyldninger angående overgrep i samband med rettsoppgjøret. Det er tydelig at heftet er utgitt nettopp i den hensikt fra Harsems side å bli satt under tiltale, så han får høve til å belyse de forskjellige ting som han er inne på, gjennom dokumentasjon og vitneførsel. En må gå ut fra at en mann som er

Forts. side 4

Direktør Falck i B.D.S. hevet i løpet av okkupasjonstiden 29 millioner på tyske sjekker i Norges Bank.

«Ingen frontkjemper har gjort oss tilnærmelsesvis så store tjenester som direktør Falck i Bergenske», sa senator Otte.

Selsapet unngikk profitørsak — statsadvokat Cappelen innstilte på henleggelse og den allmechtige Sven Arntzen tok alt i den beste mening.

Da alt var i orden ble direktøren dekorert med St. Olav

Av T. F.

«8. MAI» NEVNT NYLIG at vår sosialistiske såkalte rettsstat viser seg å være livende redd for å fornærme storfinansien. Dette forhold vil vi belyse nærmere i tiden framover.

At alle middelstore, små og ørsmå profitører er blitt fengslet, flådd og hengt på løpende bånd langt ut over ordinær lov og rett er så alment kjent at nærmere enkeltheter kan ansees overflødig.

At de største går fri, nyter samfunnets særlige gunst og dekorerer med St. Olav orden, tør være mindre kjent. La oss derfor se på et av eksemplene — mens logrepressen fremdeles er opptatt med å henge myggen og forherlige kamelen. . .

DIREKTØR FALCK i Det Bergenske D.s.selskap ble av tyskerne oppfattet som deres Vertrauensmann. I løpet av okkupasjonstiden hevet han følgende beløp på tyske sjekker i Norges Bank:

A 1940:	Kr. 2.065.587,55
A 1941:	» 4.952.405,21
A 1942:	» 10.228.437,97
A 1943:	» 7.652.421,87
F 1944:	» 4.289.312,65

ASMMENLAGT FOR DE FEM ARENE skulle dette bli den summa summarum kr. 29.188.165,25 — sier og skriver 29 millioner, 188 tusen, 165 kroner og 25 øre.

«Friheten»s gjengivelse av senator Ottos bemerkning, blir etter dette meget forståelig: «Ingen frontkjemper har gjort oss tilnærmelsesvis så store tjenester som direktør Falck i Bergenske».

AT BDS IKKE KUNNE UNNGÅ A SEILE for okkupasjonsmakten, er soleklart. Men det gis minst to måter å gjøre det på: En kan seile minst mulig og en kan seile mest mulig. Det gis vel også grader der i mellom. For oss ser det ut som Bergenske valgte å seile mest mulig? —

Mens krigshandlingene ennå pågikk i Nord-Norge, altså før kapitulasjonen i Trondheim, organiserte således herr direktør Falck et samarbeid med tyskerne, slikt at så å si alle småbåter som fantes på den norske vestkyst ble underlagt tyskernes disposisjoner. Dette ble et godt pluss for befraktingen nordover med tysk krigsmateriell. —

FOR DENNE BEFRAKTERTJENESTE mottok Bergenske større provisjon enn hva som er vanlig å be-

Forts. side 4

Svensk klage over Danmarks krenkelser av menneskerettighetene

den i jerneste tvil. Den diskuterer overhodet ikke spørsmålet, men hopper ganske enkelt helt over det. Slikt er ikke forsvarlig domsbegrunnelse. Et så fundamentalt spørsmål plikter en domstol ex officio å ta opp til drøftelse i sin domsbegrunnelse, uansett om spørsmålet forsømmes reist fra parternes side, og uansett hva resultat domstolen måtte komme til ved spørsmålet avgjørelse.

ET ANNET SPØRSMÅL, SOM HØYESTERETT har forsømt å drøfte i begrunnelsen for sine rettsavgjørelser, er, hvorvidt kongen eller Riksadvokaten overhodet har patalerett likeoverfor noe av det, som er hendt på det okkuperte territorium i okkupasjonsstiden, eller om ikke påtalen av det derover, som ikke måtte stride mot folkeretten, var helt konsumert av okkupasjonsmaktens påtalemyndighet, samt i forbindelse hermed omfanget av okkupasjonsmaktens dispensasjonsmyndighet i okkupasjonsstiden. Uansett hva resultat Høyesterett måtte komme til ved besvarelse av disse spørsmål, så hører det dog til en anstendig domsbegrunnelse, at spørsmålet reises ex officio og drøftes. Slike fundamentale spørsmål kan da en domstol ikke uten videre hoppe over. Et tredje fundamentalt spørsmål, som Høyesterett har hoppet over i sin domsbegrunnelse, er om straffelovens § 86 også kan anvendes på folk, som er kommet i

(Forts. side 4)

ståelse for sin ulovlighet i lagmannsretten, og han påkjærte øyeblikkelig kjennelsen.

Nå viser det seg at lagmannsrettens kjæremålsutvalg også har gitt «statsadvokaten» en nesestryk. Hans kjæremål er blitt forkastet. — Generalkonsul Harsem er løslatt.

Vi føler det på oss at vi er kommet inn i en ny fase. Skremmejuristene begynner å tape sin makt.

Hva nå herr Dorenfeldt? Er ikke tiden inne til at De iall stillhet trekker Dem tilbake? La mere fornuftige folk få råde!

Her har De et bevis for at varetektsfanger er brukt til likgraving herr «statsadvokat» Dorenfeldt

L'Abée-Lund har ennå ikke anmeldt oss for at vi offentliggjorde hans brev hvori han utenom all lov og rett rekvirerte varetektsfanger til likgraving.

I dag offentliggjør vi et bilde som viser flere varetektsfanger oppstilt til fotografering før de blir satt til sitt ufysiske arbeide.

Det er godt mulig «statsadvokat» Dorenfeldt finner at det er ulovlig å

offentliggjøre dette bilde i dag. Og skulle det være tilfelle, går vi ut fra at han lar høre fra seg. Han er ikke av den typen som stikker sitt lys under en skjeppe. Men for å komme hr. Dorenfeldt litt i forkjøpet, gjør vi oppmerksom på at bildet har vært offentliggjort tidligere. Den 4. juni 1945 stod det i Drammens Tidende med følgende underskrift:

«Politiet meddeler at det nå iallfall har identifisert syv av de otte lik som ble funnet utenfor Ila fengsel. Vårt bilde er tatt under utgravningen som ble ledet av politifullmektig Lindboe-Nordtøm (midt på bildet) og professor Waaler (han var ikke til stede ved fotograferingen). Forøvrig sees på bildet de kjente nazipamper. Fra ven-

stre tidligere ordfører i Bærum Jahr, en politimann, politifullmektig Lindboe Nordtøm, tidligere minister Blehr og tidligere sokneprest i Fet Aasmundsen.»

Ja slik ble rettstilstandene i Norge etter at Paal Berg hadde forkynt for alt folket — at nå var rettstaten åter gjenopprettet.

Politimester Skaus uttalelse om frontkjemperne vitner om en subjektiv og ubehersket jurist

Hvordan hadde det seg at De ble utpekt til høyesteretsdommer hr. Skau?

Det faller Dem vel ikke inn å ta Deres stilling opp til overveieelse?

Av Vi

I det intervju som De i egen skap av nybakt politimester i Bergen gav en svensk avis, gjengitt i Morgenavisen den 16 mai 1945, het det:

«De forhatte konsentrasjonsleirene der de norske patriotene har sittet i årevis, skal forsvinne. Man akter ikke etter tysk mønster.» o.s.v.

— Hva mente De egentlig med dette, herr Skau? Mente De det samme som jeg mente den gangen og mener fremdeles: — Konsentrasjonsleirene er en forbrytelse mot menneskeheten og en uutslettelig skam for et hvilket som helst kultursamfunn som nedverdiger seg til å anvende

Forts. side 4

heftet er utgitt nettopp i den hensikt fra Harsems side å bli satt under tiltale, så han får høve til å belyse de forskjellige ting som han er inne på, gjennom dokumentasjon og vitneførsel. En må gå ut fra at en mann som er

Forts. side 4

summarum kr. 20.188.100,20 — sier og skriver 29 millioner, 188 tusen, 165 kroner og 25 øre.

«Friheten»s gjengivelse av senator Ottos bemerkning, blir etter dette meget forståelig: «Ingen frontkjemper har gjort oss tilnærmeelsesvis så store tjenester som direktør Falck i Bergenske».

båter som fantes på den norske vestkyst ble underlagt tyskernes disposisjoner. Dette ble et godt pluss for befraktningen nordover med tysk krigsmateriell. —

FOR DENNE BEFRAKTERTJENESTE mottok Bergenske større provisjon enn hva som er vanlig å be-

Forts. side 4

Svensk klage over Danmarks krenkelser av menneskerettighetene sendt FN

Er det sendt en lignende klage over norsk krenkelse av menneskerettighetene?

Den svenske ingeniør Fliesberg, retter verdens oppmerksomhet mot uhyrlighetene i Norge og Danmark

Fra vår Stockholm-korrespondent

DEN 2. februar 1950 fikk den danske ambassade i Stockholm oversendt en meddelelse om at den svenske ingeniør Erhard Fliesberg, hadde oversendt De forente nasjoner en klage over Danmarks overtredelse av beslutningen om menneskerettighetene. Ordlyden av klagen er også oversendt den danske regjering.

VI ER HELT ENIG i ingeniør Fliesbergs klage, men han burde også ha oversendt den til den norske ambassade i Stockholm og den norske regjering. Men kanskje han også har gjort det for alt vi vet, men det kommer neppe til almenhetens kunnskap.

DEN MANN SOM FØRST MOTTAR DENNE KLAGE er «verdens generalsekretær» Trygve Lie. For ikke lenge siden satt denne mann i London og undert. de unntakelseslover som det nå i menneskehetens navn protesteres mot men som har gjort sin virkning både i Norge og Danmark. Unntakelseslover som er diktert av krefter, som ennå ikke kan kontrolleres, men etter alt det vi har opplevet med FN er det ganske sikkert de samme krefter som driver sitt spill der også.

Om ikke annet, så vil Fliesbergs henvendelse komme til å henlede verdens oppmerksomhet på den skrikende urettferdighet og humbug i alt snakket om menneskerettene for andre enn de utvalgte.

Vi gjengir her ved i sin helhet den svenske klage:

Til De Forenede Nationer Lake Success, USA.

2. februar 1950.

Forsamlingen har avfattet en erklæring om menneskerettighetene, der skal ha universal gyldighet.

En rekke nasjoner har tiltrådt denne erklærings bestemmelser som vitale regler for rettsforfølgelse i deres land. Blant andre har Den Danske Stat den 10. desember 1948 tiltrådt erklæringen

Artikkel 11, stykke 2 i denne erklæring omhandler den uomtvistelige umenneskelighet å anklage og dømme mennesker etter lover som ikke var gjeldende da den påståtte forbrytelse ble begått.

Ennskjønt jeg er en mann uten offisielt mandat, ønsker jeg undertegnede ikke desto mindre for

De forente nasjoners høye råd å innbringe et graverende tilfelle av overtredelse av denne erklæring.

Først må jeg stille et spørsmål: Er hensikten med nevnte erklæring ikke den, at enhver stat, som underskriver og tiltrer den, bør følge dens regler innenfor sine grenser og overfor sine innbyggere?

Hvis dette er tilfelle, ønsker jeg å gjøre oppmerksom på, at den danske stat fortsatt dømmer og henretter mennesker av dansk nasjonalitet ifølge lover med absolutt retroaktiv virkning.

Det synes for øyeblikket i danske fengsler å sitte omkring tolv personer, der venter på å bli henrettet, selv om dødsdommene over dem er basert på lovparagrafer, som ikke var gjeldende

da de handlinger, hvori de er skyldige eller ikke skyldige, ble begått.

Ettersom denne tingenes tilstand er i absolutt motstrid med den nevnte erklæring, oppfordrer jeg De forente nasjoner til å sette all makt og alle midler inn på å formå den danske regjering til å følge reglene i den erklæring, den selv av egen fri vilje har tiltrådt, og til å utsette de omtalte henrettelser, inn til De forente nasjoner omhyggelig har kunnet studere den måte hvorpå det nevnte land handler i direkte motstrid med de regler, det har erklært å ville følge.

Hvis De forente nasjoner ikke vil eller ikke kan gripe inn i

Forts. side 4

Injuriesaken ved Universitetet

Den er nå på trappene Under rettsforfølgelsen mot professor Adolf Hoel ble der en intern oppvask mellom professorene Solberg og Schjelderup, og den avdekket avgrunner som det vil ha den største interesse å lodde. Injuriene ble mange og det ble varslet om rettsak.

Senere har rektor, professor Mohr, søkt å bilegge striden, men det mislyktes — heldigvis får en si for det frie åndslivs mulige framtid her i landet. Professor Solberg har etter hva vi erfarer avslått både unnskyldning og forlik, og injuriesaken ventes å komme for retten i løpet av våren.

Høyesterettsdommen avviste det prinsipi- pale krav fra Statens pensjonskasse

Ansettelser i ledige stillinger i norsk administrasjon i okkupasjons-
tiden var lovlige i henhold til Haagreglementets artikkel 43

De ansatte var medlemmer av Statens pensjonskasse og hadde sine rettigheter i.h.t. Pensjonsloven

Den 28. januar 1950 avsa Høyeste-
rett dom i sak L.nr. 14 B. Nr. 142/1949:
Statens pensjonskasse (regjeringsadvokat
Henning Bødtker) mot Haakon
Olav Sønju (h.r.advokat Ola Sveen).

Stemmegivning:

Dommer Gaarder: Om denne saks
gjenstand og nærmere sammenheng
henvises til Oslo byretts dom av 21.
juni 1949 som hadde denne domslut-
ning:

«Statens Pensjonskasse dømmes til
innen 2 — to — uker fra forkynnel-
sen av dommen, å betale til Håkon
Sønju kr. 1440,00 — fjortenhundreog-
firti — kroner med 4 — fire — av
hundre i årlig rente fra 12. juni 1948.

Staten ved Finansdepartementet fri-
finnes.

Saksomkostninger tilkjennes ikke».

Byrettsdommen er avsagt av 3 dom-
mere i henhold til domstolslove §
21, 3. ledd. Det var dissens idet en av
dommerne voterte for at Sønju av
Pensjonskassen skulle få utbetalt 6/10
av pensjonsinnskuddet overensstem-
mende med pensjonsloven av 1921 § 14
nr. 2. Derimot var han enig i at Sta-
ten ble å fritfinnes.

Statens Pensjonskasse har ved an-
keerklaring av 17. august 1949 påan-
ket dommen. Anken er av Kjæremåls-
utvalget tillatt innbrakt for Høyeste-
rett direkte og uten hensyn til anke-
gjenstandens verdi. Den ankede gjør
gjeldende at byretten har tatt feil når
den har ment at spørsmålet om tidli-
gere NS-medlemmers krav på utbe-
taling av «pensjonsinnskuddet» —

eller et beløp svarende til det for stil-
lingen normale pensjonsinnskudd —
må løses under hensyntagen til ved-
kommendes spesielle stilling og til de
spesielle omstendigheter ved hver an-
kelts ansettelse. Det er også feil at
Sønjus ansettelse som fylkesakogme-
ster ligger innenfor rammen av de
forføyninger som okkupasjonsstyret
var berettiget til å foreta. Men selv
om så skulle være tilfelle, kan anset-
telsen ikke få virkning utover okku-
pasjonstiden, og det er å la ansettelsen

gått over i vedkommendes enebesttel-
se, således at de ikke kunne bli dispo-
nert av andre enn ham selv.

Subsidiært har den ankende hevdet
at Sønju i et hveret fall ikke kan
kreve utbetalt mer enn 6/10 av det på-
ståtte beløp i samsvar med det som
den dissenterende byrettsdommer har
anført. Den ankende har nedlagt slik
påstand:

Prinsipielt: Statens Pensjons-
kasse fritfinnes.

Subsidiært: Statens Pensjons-
kasse dømmes til å betale Haakon
Olav Sønju kr. 864,— motsvarende
6/10 av hans innskudd i Pensjons-
kassen.

Under begge forutsetninger:

Haakon Olav Sønju tilpliktet å be-
tale Statens Pensjonskasse prosessens
omkostninger for byretten og for
Høyesterett.

Haakon Olav Sønju, som har fått
fri sakførsel, har nedlagt slik på-
stand:

1. Statens Pensjonskasse dømmes til
å betale til Haakon Olav Sønju kr.
1.440,— fjortenhundreogfirti — med 4
av hundre i årlig rente derav fra 12.
juni 1948.

2. Statens Pensjonskasse dømmes til
å betale Stataskassen saksomkostnin-
ger som om saken ikke var benefisert

3. Mitt søker som benefisert advokat
fastsettes av Høyesterett.

Jeg bemerker at byrettens dom ikke
er påanket i forhold til Finansdepar-
tementet og dets fritfinnelse er der-
for endelig.

Saken foreligger for Høyesterett i
samme saklighet som for byretten,
bortsett fra at det er fremlagt noen
nye dokumenter. Av disse skal jeg
nevne ett enkelt i det følgende.

Jeg er kommet til samme resultat
som byretten men slik at jeg med
hensyn til beløpets størrelse slutter
meg til dens dissenterende medlem, og
jeg kan i vesentlige deler tilfere byret-
tens respektive den dissenterende by-
rettsdommers begrunnelse.

Spørsmålet om rettsvirkningene av
ansettelser i offentlig tjeneste under

okkupasjonen, beror — som forutsatt
av byretten — prinsipielt på den nor-
ske lovgivning. Imidlertid har norsk
lov ingen bestemmelse som løser det
foreliggende spørsmål. Herom henvis-
er jeg til byrettens bemerkninger,
som jeg tilfere. Men når norske in-
terne bestemmelser mangler, vil det
folkerettslige syn bli et vesentlig mo-
ment ved bedømmelsen. Som nevnt av
professor Castberg (i Statsforf.rett 2.
utg. bd. I s.180) må nemlig norsk rett
i mangel av motsatt bestemmelse an-
tas å harmonere med de alminnelige
folkerettslige prinsipper på dette om-
råde.

Jeg er enig i at okkupasjonsmakten
ikke — hverken folkerettslig eller et-
ter norsk intern rett — kan ansette
en mann i en tjenestestilling med den
virkning at han får krav på å fortset-
te etter okkupasjonens opphør. De
norske myndigheter må ha full ad-
gang til på fritt grunnlag å ta stand-
punkt til om den ansatte skal få
«halda fram i tenesta», som det heter
i utrenskingslovens § 3.

Men når det er spørsmål om lovlig-
heten eller rettmessigheten av en an-
settelse gjeldende for det tidsrom ok-
kupasjonen varer, spiller det etter
mitt skjønn en rolle for bedømmelsen
at okkupasjonsmakten etter Haagreg-
lementets art. 43 «skal» ta «enhver
forholdsregel som beror på ham, for
såvidt mulig å gjenopprette og sikre
den offentlige orden og det offentlige
liv» overensstemmende med landets
lovgivning. Dette er en bestemmelse
som er motivert også av hensynet til
befolkningen i det okkuperte land, og
dens etterlevelse vil regelmessig tjene
også (eller etter omstendighetene;
bare) dette lands interesser. Reglen
må bl. a. omfatte beføyelsen til å be-
sette ledige stillinger i det okku-
perte lands ordinære administrasjon.
Når okkupasjonsmakten sørger for at
alle vakante stillinger blir besatt
overensstemmende med det okkuperte
lands lovgivning, er forføyningen der-
for rettsmessig både i relasjon til fol-
keretten og i relasjon til det okku-

parte lands — Norges — rett, og den
må i den henseende som her interes-
serer, bli å sidestille med en normal
utøvelse av forvaltningsmyndighet. —
Jeg henviser i denne forbindelse til
Castberg: Postilminum s.12 ff, særlig
s. 17—18, jfr. hans Folkerett, 2. utg.
s. 195. Det kan tilføyes at Sønjus
lønnvilkår — når hans ansettelse be-
traktes som midlertidig — ikke var
nær byrdefulle for det offentlige enn
lønnvilkårene for tjenestemenn ut-
nevnt før okkupasjonen. Etter en rund-
skrivelse fra Finansdepartementet av
19. oktober 1933 som er fremlagt for
Høyesterett, skulle nemlig tjeneste-
menn som var utnevnt midlertidig i
en ledig stilling få utbetalt stillingens
fulle bruttolønn, altså uten pensjons-
bidrag. Jeg vil dog bemerke at det
her nevnte moment ikke spiller noen
avgjørende rolle, idet det kan tenkes
at okkupasjonsmakten under visse
forhold rettsmessig kan jenke på
lønnvilkårene.

Når situasjonen er som jeg her har
nevnt, kan den omstendighet at Sønju
er utnevnt av okkupasjonsmakten og
søker ikke er blitt godkj. for det første
ikke gi staten noen rett til å kreve
tilbakebetalt den kontantlønn han har
mottatt, noe som forøvrig heller ikke
er påstått. At grunnen til at han ble
sektet godkjennelse, var hans med-
lemskap i NS, kan forsåvidt ikke spil-
le noen rolle. Men jeg kan da heller
ikke se at staten har noen hjemmel
for å kreve tilbakeført til stataskassen
den del av hans lønn som — overens-
stemmende med vilkårene ved den
etter min mening lovlige ansettelse
er innbetalt i Pensjonskassen som
pensjonsinnskudd, idet dette beløp i
rettlig henseende må betraktes som
oppbevart av ham og innbetalt i Pen-
sjonskassen av ham eller på hans
vegne, jfr. loven om Statens Pen-
sjonskasse av 28. juli 1921 § 22, og den
nye lov av 28. juli 1949 (nr. 26) § 18.

Jeg finner således at Pensjonskas-
sen ikke kan holde beløpet tilbake på
grunn av Statens påståtte krav. I lik-
(Forts. side 4)

Landsomfattende beve- else for amnesti

De store kvinneorganisasjoner slutter seg til kravet

For en tid siden ble det av
kvinner på Østlandet sendt en
anmodning til regjeringen om
å utvirke amnesti for de fan-
ger som ennå sitter inne.

Denne henvendelse er blitt
godt mottatt av avisene, bl. a.
i Hedmark. Da mange ganske
sikkert har stor interesse av å
se hva dagspressen skriver om
dette meget viktige spørsmål,
gjengir vi endel utklipp. Bon-
departibladet Østlendingen
skriver i sin leder for 22. fe-
bruar:

AMNESTI

Vi gjengir på annet sted i dagens
avis en henvendelse til regjeringen fra
hustruer og mødre til landssvokfanger
i Hedmark om å utvirke amnesti for
dem som ennå sitter i fengsel. Etter
hva vi erfarer vil henvendelsen bli
støttet av hundrevis av kvinner fra de
forskjelligste organisasjoner. Noen in-
teresserte og fremtredende kvinner i
dette fylke har gått inn for henvendel-
sen. En lang rekke bondekvinnelags-
medlemmer og kjente kvinner forøvrig
i fylket har allerede undertegnet den.
Den vil også bli lagt fram i Norske
Kvinneres Nasjonalråds møte den 25.
februar, og etter hva vi har grunn til
å tro vil den få støtte av titusener av
kvinner fra hele landet.

Vi vil gi henvendelsen vår beste
støtte. Den slutter seg nær til den
henvendelse som en rekke fremstå-
ende personer innen den norske kirke
for noen tid siden rettet til regjerin-
gen om amnesti for dem som er dømt
for rent politiske forbrytelser, og ikke
har gjort seg skyldig i kriminelle
handlinger i egentlig forstand. Siden
denne henvendelse ble offentliggjort
har det i en lang rekke av landets
aviser uansett partifarge vært offent-
liggjort redaksjonelle og andre inn-
legg som viser at tanken om amnesti
nå har bred tilslutning.

Retten har talt. Samfunnet har til-
strekkelig tydelig fastslått sin mening
om det som skjedde. Tiden burde nå
være inne til å bruke mulighetene for
benådning. Lenge nok har rettsopp-
gjøret kastet sin mørke skygge over
vårt land. Fjern denne skyggen til
femårsdagen for landets befrielse —
Den 9. mai får 30,000 tidligere NS-
medlemmer løst de politiske stam-

blir kjent. Begynnelsen til denne
landsomfattende bevegelse for å mild-
ne virkningene av rettsoppgjøret vil
entagelig skje når Norske Kvinneres
Nasjonalråd trer sammen til møte i
Oslo den 25. februar og hvor henvendel-
sen fra Hedmark-kvinnene vil bli
lagt fram. Man går ut fra at Nasjo-
nalrådet vil gi henvendelsen sin aller
beste anbefaling. Rundt om i landets
aviser er det i det siste kommet man-
ge innlegg som viser at man på man-
ge hold ikke stiller seg avvisende til
tanken om å la et amnesti avlutte
rettsoppgjøret. Uenigheten vil event-
uelt komme til å dreie seg om hvor
langt man skal gå. I henvendelsen
fra Hedmark-kvinnene nevner man
ingen grense idet man overlater til
myndighetene å trekke en grense
hvis det i det hele tatt skal trekkes
en grense.

Hamar Stiftstidende skriver den 22.
februar:

Den 25. februar vil det bli holdt
møte i Norske Kvinneres Nasjonalråd,
og på dette møte vil det ved Norges
Bondekvinnelags representant bli lagt
frem en sak som i disse dager er et
utbredt samtale-emne. Det gjelder et
bønneskrift som er stillet til regjering-
en med bønn- om amnesti for NS-
folk som sitter fengslet etter rettsopp-
gjøret. Bønneskriftet er forfattet av
fangers mødre og hustruer og er fo-
relagt en rekke «motstands»-kvinner,
som har tatt på seg å anbefale denne
henvendelse. Anbefalingen har allere-
de fått en hel rekke underkrifter her
på Hedemarken, av kvinner både fra
Hamar og bygdene, og etter initiativ
herfra er saken lagt frem for Norges
Bondekvinnelag, hvis formann, Borg-
hild Nordli, har påtatt seg å legge
saken frem for Norske Kvinneres Na-
sjonalråd. Andre store kvinneorgani-
sasjoner vil også ta saken opp.

7 stortingsmenn legger fram lov- forslag om løslat- else av alle politiske dømte

av «pensjonsinnkuddet» eller et beløp svarende til det for stillingen normale pensjonsinnkudd. Stillelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014 må løses under hensyntagen til vedkommendes spesielle stilling og til de spesielle omstendigheter ved hver enkelt ansettelse. Det er også fell at Sønjus ansettelse som fylkessekretær ligger innenfor rammen av de forføyninger som okkupasjonsstyret var berettiget til å foreta. Men selv om så skulle være tilfelle, kan ansettelsen ikke få virkning utover okkupasjonstiden, og det er å la ansettelsen få virkning utover okkupasjonstiden, når byretten har ansett Sønju berettiget til å få utbetalt pensjonsinnkuddet. Dette er nemlig ikke inngått til ham under okkupasjonstiden, men er stanset på veien før det er nådd frem til ham. Hele ansettelsen er etter frigjøringen å betrakte som en nullitet, og en nektet godkjennelse må virke ex tunc. De beløp som er blitt innbetalt til Statens Pensjonskasse må stilles i klasse med uhevet lønn, og selv om en ansettelse ansees rettsmessig under okkupasjonstiden, vil en som ikke blir godkjent, ikke ha krav på å få utbetalt lønn som var uhevet ved frigjøringen. Det er uriktig når det antas at pengene må ansees å være innbetalt til Pensjonskassen på vegne av ankemotparten og for hans regning. Det riktige er å betrakte disse penger som ikke inngått til den nyansatte før pengene definitivt er

Derfor!

Toralf Fanebust har sendt Dagbladet et brev hvorav bladet nøyter seg med å gjengi følgende:

«Som kjent ble Fanebust i 1948 arrestert for injurier, men etter anke til kjæremålsutvalget ble han løslatt» bemerket Dagbladet. Dette stemmer ikke. Lagdommer Kofoed og Stenersen stadfestet varetektfengslingen for fire uker. Da det etter de ukene ble begjært fortsatt fengslingskjennelse, var den svenske justisminister tilstede som publikumer. Dommeren ble varslet om den celebre gjest noen minutter før retten ble satt. Fengslingskjennelsen ble ikke forlenget. Derimot fikk påtalemyndighetens anke oppsettende virkning, inntil Kjæremålsutvalget slapp meg fri — p. g. a. trykningsavanskene for «§ 100.»

Vi henviser forøvrig til h.r. advokat Finn R. Schjødts innlegg, som er inntatt i dagens nummer. Og etter dette tillater vi oss å sitere et gammelt ord: Hvorlenge vil de fortsette å rase mot fornuften?

Saken foreligger for Høyesterett i samme skikkelse som for byretten, bortsett fra at det er fremlagt noen nye dokumenter. Av disse skal jeg nevne ett enkelt i det følgende. Jeg er kommet til samme resultat som byretten men slik at jeg med hensyn til beløpet størrelse slutter meg til dens dissenterende medlem, og jeg kan i vesentlige deler tilfere byrettens respektive den dissenterende byrettsdommers begrunnelse.

Spørsmålet om rettvirkningene av ansettelse i offentlig tjeneste under

som er motivert også av hensynet til befolkningen i det okkuperte land, og dens etterlevelse vil regelmessig tjene også (eller etter omstendighetene; bare) dette lands interesser. Reglen må bl. a. omfatte beføyelsen til å bestemme ledigblitte stillinger i det okkuperte lands ordinære administrasjon. Når okkupasjonsmakten sørger for at slike vakante stillinger blir besatt overensstemmende med det okkuperte lands lovgivning, er forføyningen derfor rettsmessig både i relasjon til folkeretten og i relasjon til det okku-

stemmende med vilkårene ved den etter min mening lovlige ansettelse er innbetalt i Pensjonskassen som pensjonsinnkudd, idet dette beløp i rettelig henseende må betraktes som oppbeholdt av ham og innbetalt i Pensjonskassen av ham eller på hans vegne, jfr. loven om Statens Pensjonskasse av 28. juli 1921 § 22, og den nye lov av 28. juli 1949 (nr. 26) § 18. Jeg finner således at Pensjonskassen ikke kan holde beløpet tilbake på grunn av Statens påståtte krav. I lik-

(Forts. side 4)

Landbruksdepartementet søker å frata NS-folk stemmeretten i almenningsvalg

Bestemmelsen er en grov tilsnikelse og en straffbar krenkelse av bruksretten

En hel del NS-folk blir på denne måte ilagt en ny ekstra-straff

Av Ola Brynås.

Det er noe som heter «bygdalmenninger». Det er skoger som tilhører endel jordbrukere i en bygd. Det er privat eiendom som eierne velger et styre til å stelle for seg. Det er et helt suverent forhold, bortsett fra at landbruksdepartementet er pålagt å føre et forsiktig tilsyn til nytte for dt bruksberettigede.

I de senere år har departementet søkt å ville bestemme vel meget over disse private skoger, til stor skade for deres eiere og brukere.

Stemmeretten i disse anliggender følger bruksretten og er nøye knyttet til bruken av jorda. Det er altså jorda som er eieren av almenningen. Men eieren av jorda utøver bruksretten og stemmeretten. Ja, disse rettigheter er så nøye knyttet til jorda, at hvis en eier bortforpakter sin jord er det forpakteren som utøver bruksretten og stemmeretten.

Som en forstår har ikke dette noe med statsborgerlige rettigheter å gjøre i forbindelse med alm. stemmerett — det siste er jo fellesrettigheter for alle statsborgere. Almenningsvalg er ikke noe valg som alle statsborgere deltar i. Det er altså bare endel av borgerne som gjør det, nemlig de som eier og bruker almenningsskoger. Altså et privat for-

hold i likhet med utøvelsen av rettigheter i samvirkefelag, melorer, brønnerier, banker, brannkasser, aksjeselskaper og foreninger f. eks. tømmeralgforeninger.

Tap av statsborgerlige rettigheter med hensyn til stemmerett angår kun stemmerett ved kommune- og stortingsvalg og det som står i forbindelse med det. Altså valg som alle statsborgere er felles om.

Å kombinere tap av alm. stemmerett med tap av stemmerett i bygdalmenninger er således en grov tilsnikelse og en straffbar krenkelse av bruksretten i disse skoger.

Landbruksdepartementet har i disse dager innlatt seg på denne trafikk, og har sendt ut en melding om at tap av alm. stemmerett også skal gjelde tap av stemmerett i almenninger. Dette angrep rammer alle NS-folk som er almenningseiere, og er således en kraftig ekstrastraff i tillegg til alle de andre straffer. Hvem skal nå utøve stemmerett i almenninger for de jordbruk som eies og brukes av NS-folk?

Enten har en eiendoms- og bruksrett i almenningen eller en har det ikke. Det finnes ingen lovbestemmelse som skiller bruksrett og stemmerett fra hverandre. Det er heller ikke avsagt en eneste dom i «landsviksaker» som går ut på at noen

har mistet sine rettigheter i almenning.

En har sett at en enkelt juridisk professor i ren kynisme har erklært, at når NS-folk var dømt fikk de finne seg i enhver ubehagelig følge av dommen, økonomisk tap, æremink m. m. Et slikt resonnement er jo utslag av en elendig samvittighet som bare går inn for å dekke egen føltakelse.

Det er klart at en dom og dens konsekvenser har sin begrensning og kan således ikke utstrekkes til å gjelde alle mulige rettigheter, og her må en naturligvis i første rekke holde seg til det som er nevnt i dommen. En kan ikke oppkonstruere rettstap som ikke eksisterer — bare for å komme folk til livs.

Landbruksdepartementet forspiker altså i dette tilfelle å straffe en gruppe NS-folk i særdeleshet, men samtidig viser denne opptreden alle bruksberettigede den ting, at departementet vil oppkaste seg til herre over ting som ligger helt utenom dets myndighetsområde. Men dette er en foreteelse som er et ledd i den politikk som råder idag og som stadig blir skjerpet og ikke minst mot de bruksberettigede.

Det er derfor god grunn til å rope et varsko til alle bruksberettigede til å være på vakt mot de departementale overgrep, som vil føre til total utsløttelse av

aviser uansett partifarge vært offentliggjort redaksjonelle og andre innlegg som viser at tanken om amnesti nå har bred tilslutning.

Retten har talt. Samfunnet har tilstrekkelig tydelig fastslått sin mening om det som skjedde. Tiden burde nå være inne til å bruke mulighetene for benådning. Lange nok har rettsoppgjøret kastet sin mørke skygge over vårt land. Fjern denne skyggen til femårsdagen for landets befielse! — Den 9. mai får 30,000 tidligere NS-medlemmer igjen sin politiske stemmerett og blir formelt sett fullverdige medborgere. La dem også bli det i gagnet. Og la de 4—500 som ennå sitter i fengselene — deriblant 20 kvinner — slippe ut. Det er barna, mødrene og hustruene som har lidt og lider, ofte uforaklydt. Vis barmhjertighet!

Hamar Arbeiderblad skriver:

Etter hva Hamar Arbeiderblad erfarer vil det fra Hedmark bli sendt en anmodning til regjeringen om å utvirke amnesti for de landsvikfanger som ennå sitter i fengsel. Bannskriftet — som vi gjengir nedenfor — undertegnes ganake enkelt av «Fangere hustruer og mødre», men blir støttet av flere hundre kvinner fra alle samfunnslag og alle politiske partier.

Initiativet utgår fra kvinner i Hedmark, og vil utvilsomt få tilslutning av kvinner landet over etter som det

Hva mener norsk-amerikanerne

En dame fra G., som nå er bosatt i Canada var i sommer hjemme på besøk i sin fødeby. En dag sa hun: «Dere snakker så meget om alt som er galt i Norge for tiden. Etter min mening er det bare en ting som er helt galt, nemlig det rettsoppgjøret dere har hatt. Her er Norges beste og mest hederlige menn blitt satt under tiltale for landsvik, tross de bare har arbeidet for sitt fedrelands beste. — Jeg har god greie på hvem som er blitt satt i fengsel og tvangsarbeidsleirer, for jeg holder i Canada vår bys aviser. Der har jeg funnet navnene på dem, som er blitt dømt og det var vår bys og distriktenes beste nordmenn. Vi norske i Canada følger godt med og skammer oss over det rettsoppgjøret, som er foretatt i Norge».

alle våre rettigheter i våre egne almenningsskoger. Samtidig vil jeg be vårt Rettskontor i Oslo, spesielt å ta seg av alle NS-folks rettigheter i almenningsskogene og tilbakevise alle krenkelser.

Oplandene i februar 1950.

sasjoner vil også ta saken opp.

7 stortingsmenn legger fram lovforslag om løslatelse av alle politiske dømte

Oslo 28. NTB. — Stortingetsrepresentantene Breie (A), Buskerud, Stavang (A), Sogn og Fjordane, Friis (A), Kristiansand, Lunde (B), Sogn og Fjordane, Christie (H), Akershus, Haldorsen (V), Hordaland og Bondevik (Kr. F.), Møre og Romsdal har satt fram et privat lovforslag om endringer i loven i samband med rettsoppgjøret. Forslaget går bl. a. ut på at personer som er dømt eller har vedtatt forelegg på fengsel eller tvangsarbeid i 20 år eller mindre for forbrytelser mot straffelovens pgr. 86 eller 98 eller mot landsvikloven av 21. februar 1947 kan slippe ut på prøve. Man skal ikke ta hensyn til hvor lang tid de har igjen å sone. Ellers skal løslatelsen skje etter lovens om fengselsvesenet og lov om tvangsarbeid. Reglene skal ikke gjelde for personer som er dømt for angiveri eller forbrytelser mot straffelovens pgr. 228, annet ledd. Ved avsigelse av dom eller utferdigelse av forelegg i landsviksaker eter at denne loven er trådt i kraft skal frihetsstraffen gjøres betinget, dersom vilkårene ellers er tilstede. Videre blir det foreslått at loven av 19. juni 1948 om utrensking i offentlig tjeneste skal opphøre å gjelde. Det samme gjelder fradømmelse av de rettigheter som er nevnt i lov av 28. juli 1949.

Loven foreslås satt i kraft fra 9. mai 1950. I grunnlovingen for forslaget heter det bl. a.: Me gjør det i den von og tru at disse eller liknande brigde skal kunne gi høve til mest mogeleg å få bort visse vonde tilstander og vanhøve som rettsoppgjøret har drege etter seg, både for samfunnet, del dømde sjølv, men mest kan hende for huslydene deira. Og for at del dømde og huslydene deira skal kunne få levelege kår, greie seg sjølv og ikkje falle samfunnet til byrde. Utan kan del ikkje i sanning vinnast tilbake til samfunnet.

Dette lovforslag er blitt godt motatt av både dagapressen og enkeltmenn som er blitt spurrt.

Adresseavisen, Trondheim, skriver således i sin leder for 2. mars:

« — Såvel den komedien som den tragedien som rettsoppgjøret innebærer må bringes til en slutt.

Det nevnte lovforslag er et godt skritt på vei i den retning.»

(Forts. side 3)

«8. MAI»

Kristiansund N.
Box 41

Utgiver og redaktør
Nils Vikdal

Forretningsfører
Per Kvendbø

Kontor: Fløyvelen 25 — Telefon 1880
Abonnementpris kr. 12.— pr. år

Ennå er det tid, men det haster

Regjeringen har med tilslutning av alle statslige myndigheter tatt det standpunkt, at veien til arbeidslivet skal være fri for alle dem, som er ferdig med sitt landssvikoppgjør. Men, det er ennå en lang og tung vei å vandre for dem som er blitt offer for den politiske rettsforfølgelse, og vi er bange for, at ikke engang regjeringen setter sin hele og fulle tyngde inn for å hevde sitt offisielle standpunkt. Vi har en følelse av, at gatens parlament fremdeles er i funksjon og at det er sterkere og mer uforsonlig, hvilke motiver det enn har, og at det — ukontrollert som det er — fortsetter terroren med alle tenkelige midler.

Søker en velutdannet fhv. NS-mann en stilling, kommer den gulpermede bok fram fra de hemmelige gjemmer. Spør han, blir svarene unnvikende, han må gjerne søke, men — det er så mange hensyn. Enkelte sjefer henviser avgjørelsen til arbeidsstokken, og da er det som regel ennå i dag blankt avslag. Ja, det hender endog, at dugelige NS-folk, som har dratt øst over grensen, blir møtt med at bedriftens norske forbindelser motsetter seg ansettelse. Hevrens arm er således utrolig lang, og den brukes med usvekket nidkjærhet etter fem års forløp. Er det så noe å undres over at NS-folkene reagerer? Det er bare overraskende, at denne reaksjon ikke har gitt seg håndgripelige utslag. Det skyldes ikke bare forkuethet og frykt for repressalier, men ennå mer den disiplin, som det er i rekkene. Det må ikke gjøres noe, som kan skade NS-folkene stilling som helhet, det må ikke hende noe, som kan foranledige uovervelde inngrep fra den overopphetede påtalemyndighet.

Men i lengden kan ikke dette fortsette. Ingen tror lenger på de offentlige forsikringer om at alt er vel og bra og at NS-folkene er kommet i regulært arbeid. De fleste har jo øyne å se med. Et stort antall av dem lever fra hånd til munn med jobber utenfor sitt fag, prester som malere, lærere som vedhuggere, jurister som byselgere og tidligere statstjenestemenn med årtiers rent rulleblad som leilighetsarbeidere for bare å nevne noen av dem. For dem er dagens mål å få nok til mat og husleie, ja kanskje også litt til brensel for seg og sine — intet mer. De skyr forsorgen som den onde halv og så går de og håper på, at galskapen imens må få sin ende.

Det sies, at det er mangel på

fagarbeidere her i landet og at det må produseres mer. Hvorfor så ikke sette de tidligere NS-folk inn i produksjonen? Alle vet, at disse mennesker både kan og vil arbeide, og at deres største ønske er å tjene sitt land gjennom flid og innsats slik som de også mente å gjøre det i de onde okkupasjonsårene. Vi ber derfor de positive myndigheter — de som ikke er blinde av hat — å rette sitt søkelys mot dagens misforhold og sette autoritet bak det offisielle standpunkt. Det er ikke for meget forlangt etter disse års kalde krig, som har kostet landet så meget og som har skapt så megen ulykke og slått så mange sår. Ennå er det tid til å handle, men det haster.

Brev til „8. Mai“

IKKE MERE HJEM TIL NORGE

Fra en av våre venner på Island har vi mottatt følgende brev:

«Jeg ble meget glad da jeg fra min gode kamerat i Kristiansund S. fikk

FRK. PARM — ENNÅ EN GANG!

Etter å ha lest fru Mobergs artikkel i «8. Mai» nr. 8 føler jeg det i hvert fall slik at nå må det virkelig tas hånd i hanke med disse uansvarlige

Generalkonsul P. Harsem ble arrestert FOR Å HA UTGITT SIN NYE BOK:

FOLKEDOMMEN OVER RETTSSVIKERNE

Det er en avslørende bok. Og det beste svar politiet kan få er at alle kjøper Harsems bok. Send Deres bestilling vedlagt kr. 3 så vil boken bli sendt Dem portofritt omgående. Harsem: «Utrolig men sant» pris kr. 10, portofritt tilsendt. Bestillingene sendes «8. Mai», Boks 41, Kristiansund N.

REFLEKSJONER

LA OSS IDAG BEGYNNE MED Å ARRESTERE en resolusjon vedtatt av Oslo Arbeiderparti og Samorganisasjonen. Det skjedde etter et foredrag av statsminister Gerhardsen: «Møtet gir uttrykk for tillit til at regjeringen og stortinget i samarbeide med fagorganisasjonen fortsatt vil føre en politikk» osv.

Det var en gang en mann, som med stolthet forsikret at all makt var samlet i stortinget, men det er lenge, lenge siden. Nå er det regjeringen og stortinget (d.v.s. det tiltuskede flertall på 86) i samarbeide med fagorganisasjonen, som skal lede landets skjebnetunge politikk. Vi skal ikke her bruke så sterkt et uttrykk som utenomparlamentariske midler, men LO vet nok å gjøre seg gjeldende. — Den sitter med pengesekken, og den er så stor, at Libertas midler i forhold hertil rummes i en pengepung. Og den nye hellige treenighet synes å trives utmerket — i hvert fall med ansiktet utadvendt. Det viser også menighetsmøtene med sine resolusjoner, som ikke overskygges av noen annen troesbekjennelse.

DEN NORSKE SOSIALISTISKE REGJERING er på vikende front, når det gjelder de amerikanske krav om liberalisering av ervervslivet. Riktignok skal det skjules for almenheten, men utad har regjeringen mistet sitt ansikt. Paul Hoffman, Marshalladministrasjonens sjef, uttaler at samtlige Marshall-land etter all sannsynlighet vil ha opprettet en felles valutapulje eller et gjensidig clearingsystem for betalinger innen to måneder. Den økonomiske samarbeidsorganisasjon vil

um nåde, men vi krev rettferd (med likhet for loven). Dette er ett enkelt og billigt krav, den som ikke kan gå

til den tid ha sitt såkalte «intensive program» klar til å yde ekstrahjelp til de land, som har gjennomført den mest vidtrekkende liberalisering av handelen. Det menes å ville bli avsatt atskillige hundrer millioner dollars til dette formål, men de land som ikke gjennomfører en radikal liberalisering av handelen vil ikke få noe av disse pengene, sier Hoffman. Hvor står så Norge i denne sak? Skal de gamle statsøkonomer fremdeles få ture frem som idag, eller vil regjeringen ta konsekvensen av vår nød og gi opp sine politiske prinsipper? Utad må den nok fire, men for så å kamuflere dette tar den sitt mon igjen i indrepolitikken. For i den indre politikk vil Amerika foreløpig ikke blande seg inn, sies det. Men vi har ikke sett slutten ennå.

DET ER IAR 30 ÅR SIDEN SVALBARD BLE NORSK LAND. Svalbard gikk da over fra å være et ingemannsland til å bli et internasjonalt fredet og åpent landområde under Norges administrasjon. Norge kan således ikke utskrive skatter på bedrifter der i større utstrekning enn til dekning av selve administrasjonskostningene og tollmessig ligger Svalbard utenfor Norge. En særlig i vår hektiske tid aktuell paragraf lyder slik: «Med forbehold av de rettigheter og plikter som følger av Norges opptakelse i Folkenes forbund forplikter Norge seg til ikke å opprette eller tillate opprettelse av noen flåtebaser i de egner som er nevnt i artikkel I og ikke anlegge noen befestninger i de nevnte egner som aldri må utnyttes til krigsformål». De rettstilstander som traktaten har etablert, har vært til Norges fordel og etter at forskjellige utenlandske grubeselskaper har trukket seg tilbake fra Sval-

MOSKVA HAR FORLANGT, AT KEISER HIROHITO av Japan skal stilles for de allertes krigsforbryterdomstol. Mindre kunne ikke gjøre det. Men Moskva har fått svar av den amerikanske hovedanklager ved de japanske krigsforbryterprosesser, Joseph Keenan, som sier, at det er langt større grunn til å stille Joseph Stalin for en slik domstol. Og det underlige er, at den russiske hovedanklager ved prosessene i Japan sammen med 10 andre nasjoners anklagere har undertegnet en overenskomst om, at keiseren ikke skulle anklages. Resultatet kan vel ikke bli noe annet enn at russerne blir kalt hjem og stillet for en ekte og hurtig virkende domstol for ikke å ha passet sine plikter som bøddel. Det er nemlig farlig å leke med ilden, noe som vel etterhvert begynner å gå opp også for de norske anklagere og deres betalte bøddler. Vi har jo lært av den høye allierte under den siste verdenskrig, og den nåværende generalsekretær i FN undertegnet 16. mai 1944 en overenskoms tkl. a. med Stalins menn om at NS-folkene skulle stande til rette for sin kamp mot kommunistene.

Æres den som æres bør.

KRISTEN ANDERSEN SOM FORELESER I JUS. VED OSLO UNIVERSITET har iflg. Dagbladet uttalt under diskusjonen i Studentersamfundet i Oslo om de bortførte greske barn: «Det er så mye djevelskap i verden før at vi behøver ikke å konstruere mere enn nødvendig med historier om greske barnerov». Vi skal ikke blande oss bort i diskusjonen om de arme greske barn, det er bredere kost enn vår, som lager støvskyer der. Men dette med djevelskapet interesserer oss og da særlig når den karakteriseres slik av en juridisk professor i Oslo. Tenk, om han ville ta fatt på djevelskapet i det politiske oppgjør. Han skulle ha forutsetningene. — Vi er bare redd for at den London-tåken som våre ramte politikere tok

Justisminister Gundersen

Det vil ikke bli fullbyrdet flere dødsdommer

I spørretimen i Stortinget i forrige uke spurte Christie (H), Akershus, om regjeringen å foreslå opphevet lovbestemmelsen om dødsstraff i sivile saker.

I sitt svar uttalte justisminister Gundersen bl. a.:

Når det spørres om regjeringen å foreslå denne loven opphevet er svaret: ennå ikke.

Det er ikke eksekvert noen dødsdom her i landet siden august 1943, og personlig føler jeg meg sikker på at det ikke vil bli fullbyrdet flere dødsdommer med hjemmel i denne loven, selv om den blir stående. For så vidt kan man si at loven allerede i dag må antas å være uten innhold, og å oppheve den vil være uten reell betydning. Spørsmålet om vi under en mulig ny krig bør anvende dødsstraff i det som her kalles sivile saker er for tiden under behandling i tilknytning til arbeidet med en rekke beredskapslover. Først når denne lovgivningen blir utferdiget er det etter min mening naturlig at den midlertidige lov om dødsstraff, — på samme måte for øvrig som landsvikloven, — blir formelt opphevet.

7 stortingsmenn

(Forts. fra side 2)

Av noen uttalelser som Adresseavisen har innhentet om det nye lovforslaget gjengir vi her hva biskop Fjellbu sier.

«Jeg er helt enig i dette forslaget. Det unntar personer som har begått rent kriminelle handlinger, og jeg tror det er riktig at man løslater på prøve eller benåder de andre som er igjen. Jeg er glad for at dette forslaget nå er kommet opp i helt saklige former.

— Rettighetstap er noe av den verste straffen. Det som er hovedsaken er å føre de dømte tilbake til samfunnet, og her stiller rettighetstapet seg ofte hindrende i veien. Det ene bør her følge det andre. En annen sak er det at visse stillinger i samfunnet krever mer enn andre, når det gjelder tilliten. Men i grunnsynet er jeg også helt enig i dette punkt i forslaget. Jeg håper at dette, hvis forslaget går gjennom, vil føre til mindre bitterhet og større forsonlighet i samfunnet vårt. Høyesterettsadvokat Olaf Klingenberg, Trondheim, sier:

forsorgen som den onde hvel og så går de og håper på, at gal-skøpen mens må få sin ende. Det sies, at det er mangel på

Brev til „8. Mai“

IKKE MERE HJEM TIL NORGE

Fra en av våre venner på Island har vi mottatt følgende brev:

«Jeg ble meget glad da jeg fra min gode kamerat i Kristiansand S. fikk tilsendt «8. Mai».

Jeg er en av de som måtte forlate Norge på grunn av mine «forbrytelser» under okkupasjonen.

Jeg er født og oppvokst i Norge — hvor mine foreldre og søsken enna bor. Under okkupasjonen var jeg frontkjemper, etter tilbaketrekingen fra Finland ble jeg av mitt kompani utlånt til Bedriftsvernet i Trondheim. Under en granatsprengning fikk jeg ødelagt høyre hånd. Har nå bare ringfingeren og lillefingeren igjen på hånden. Den 15. mai 1945 mens jeg ennå lå på sykehuset, ble jeg arrestert av hjemmefronten. Jeg var forferdelig medtatt av blodtap, men det hjalp ikke. Mens jeg kledde på meg be-avimte jeg tre ganger. I over 6 døgn ble jeg sittende i fengslet før jeg fikk legetilsyn. Dr. Holter i Bodø beordret politiet om å løslate meg. Det ble jeg, men straks etter ble jeg arrestert igjen. Seks ganger ble jeg løslatt for straks etter å havne i kasjotten. Siste gangen ble jeg sendt til konsentrasjonsleiren Nørve ved Alesund.

Da jeg kom til Sunnmøre benyttet jeg meg av å få Islands statsborgerskap, idet min far er islending. Dette gikk — bak landssvikpolitiet rygg fikk jeg dette til. Og den 18. mai 1946 ble jeg utvist fra Norge. I 1948 søkte jeg den norske kongen om å få utvisningen satt ut av kraft, men det gikk ikke. I 1949 var jeg i Sverige og arbeidet på Skandia Vabis bilfabrik, da søkte jeg på nytt gjennom den islandske legasjon om å få flytte til Norge. Dette gjorde jeg vesentlig for å kunne nyte godt av den krigsinvalidpensjon som jeg til min forbau-selse ble tilkjent i 1947. Nå har jeg imidlertid fått beskjed om at det norske justisdepartement ikke kan inn-vilge meg oppholdstillatelse i Norge, og at pensjonen var gitt meg på feil-aktig grunnlag.

Slik er stillingen. Jeg får altså ikke lov til å komme til Norge. Jeg vil derfor benytte anledningen gjennom «8. Mai» å sende mine venner og ka-merater i Norge min beste hilsen, og jeg håper at dere slutter opp om bla-det — vårt blad.

Ryggve Tryggvason,

Brutarholt 22. Reykjavik

FRK. PARM — ENNÅ EN GANG!

Etter å ha lest fru Mobergs artikkel i «8. Mai» nr. 8 føler jeg det i hvert fall slik at nå må det virkelig tas hånd i hank med disse uansvarlige individer som ikke unnsær seg det ringeste for å tilsvine oss. Jeg har lest flere «uttalelser» av frk. Parm, men den siste som stod i Norsk Dameblad, og sitert i vårt blad, står dog i en sær-klasse. Hvor lenge skal vi NS-kvin-ner tåle og tie, er ikke begeret snart fullt? Tenk, — en masse av oss gikk inn i NS av «erotiske grunner», sier hun.

Jeg hadde lyst til å se de tusener bondekvinne i vårt land som stod i NS — når de fikk seg forelagt denne attest.

Jeg tenker på alle de høyrelste, motige og kloke kvinner bare i mitt eget fylke — Telemark.

Er det ikke slik, at alt som er i oss reiser seg til en eneste stor protest mot humbugen og løggen?

«— alle de dårlige og amputerte hjem — er kommet fra —» Min ærverdige far — hva ville han ha sagt om dette — og så, min gamle heders-kronte mor. Fryktelig! Men hva sier dere — våre søsken som lever og har deres «nasjonale holdning» i behold? Vi er da gått ut fra de samme hjem. Forstår dere nå hulheten og hum-bugen i det som dere har sluttet opp om? Skulle ikke nå tiden være inne også for dere å være med på å verne om slektens arv og hjemmenes ære? Dere er sammen med oss blitt tilsvinet på det groveste. I høst var jeg en snartur i Fredrikstad. Der ble det fortalt at frk. Parm skulle holde et kursus for statskirkens menighetsar-beide. Hva synes dere mine venner og kampteller.

Sauland i Telemark 18.—2. 1950.

Julie Flatland.

RETTFERD!

Det såkalla «rettsuppgjer» som vart sett i gong imot NS-folk etter 8. mai 1945, er stort sett ein paralel av den velkjente saka, som i sin tid vart sett igong mot kapt. Dreyfus som synder-rike. Då den korrupte klikken der nede benåding. Då svara Dreyfus nei og bukk, og fenge ham dømd som for-reder, då var der nokon som kom til Drøyfus, og tilrådde han å søkja um benåding. Då svara Drøyfus: nei eg bed ikkje um nåde, men eg krev rettferdighet. Slik som Drøyfus sagde, so segjer også vi NS-folk, vi bed ikkje

det gjelder de amerikanske krav om liberalisering av ervervalvet. Riktig-nok skal det skjules for almenheten, men utad har regjeringen mistet sitt ansikt. Paul Hoffman, Marshalladmi-nistrasjonens sjef, uttaler at samtlige Marshall-land etter all sannsynlighet vil ha opprettet en felles valutapulje eller et gjensidig clearingssystem for betalinger innen to måneder. Den økonomiske samarbeidsorganisasjon vil

um nåde, men vi krev rettferd (med likhet for loven). Dette er eit enkelt og billigt krav, den som ikkje kan gå med på dette, den er uerleg, den er meir, den er ein kultursvikar, ein svikar av eit av dei høgaste prinsipp innan den kristne kultur. (Rettferdig-het). Det som er uerligt kan heller aldri bli rett, sjøl um det vert hevda av ein som kan pryda seg med de-stinkjonar eller storkors. Den som er uerlig, og ein svikar av den kristne kultur, den har ikkje tillit hjå folket, og den som ikkje har tillit hjå folket, bør heller ikkje setja seg i domar-sæte, for å døma andre.

18.—2.—50.

G. Dale.

«8 mai»

fikk i februar 315 nye selbetal-ende abonnenter.

Historien gjentar seg.

Det er nå omlag 150 år siden de norske prester og det norske rettsvesen forfulgte bondegutten Hans Nilsen H a u g e, fordi han fulgte sin overbevisning. Han forkynte nemlig evangeliet og kom derved i strid med en «for-ordning» den såkalte konventi-kelplakat som forbeholdt pre-stene alene å forkynne Guds ord.

I mangt minner forfølgelsen av Hauge om den forfølgelsen som siden 8. mai 1945 er satt igang mot NS-medlemmene. Rett nok hadde man ikke den gang noen bisp Berggrav i spissen for ha-tets og hevners grå hær, men man hadde dusinvis av sjølgode, maktkjære prelater som hidset til hat og hevn. Og det bar frukt. Således møtte en frue fram en gang Hauge hadde samlet noen venner om seg for å høre evan-geliet. Hun gikk like opp til ham og spyttet ham midt i ansiktet. Om dette var et utslag av hen-nes religiøse toleranse eller for å vise sin «nasjonale holdning» vet jeg ikke. Hauge burde naturlig-vis ha gitt henne en knallende grefik for hennes grisete opptre-den, men det gjorde han ikke.

bard utenfor Norge. En særlig i vår hektiske tid aktuell paragraf lyder slik: «Med forbehold av de rettig-heter og plikter som følger av Norges opptakelse i Folkenes forbund for-plikter Norge seg til ikke å opprette eller tillate opprettelse av noen flåte-basler i de egner som er nevnt i artike-l I og ikke anlegge noen befestning-er i de nevnte egner som aldri må utnyttes til krigsformål». De rettsstil-stander som traktaten har etablert, har vært til Norges fordel og etter at forskjellige utenlandske grubeselska-per har trukket seg tilbake fra Sval-bard, drives kullforekomstene bare av nordmenn og russere. Utenom selve grubeområdene og de enkelte private fangsthytter eller staten all grunn på Svalbard. Når dette lille jubileum fei-res i all stillhet, er det et navn som trer i forgrunnen og det er Adolf Hoel, den store forsaker og den klart-æende politiker. Hans navn er med uvivselig heder knyttet til polarfors-ingen og det er ham vi kan takke for at våre rettigheter ble ivaretatt i en vanskelig tid. Dette vil man gjerne glemme idag, da professor Hoel av makthaverne er stemplet som lands-svikar. Skam få de, som steller seg slik overfor en av sine beste menn. — Historien vil imidlertid yte en slik mann rettferdighet, likesom den vil dømme dem, som i sitt hat ikke for-stod bedre.

det i Oslo om de portierte greske barn: «Det er så mye djvelskap i ver-den før at vi behøver ikke å kon-struere mere enn nødvendig med hi-storier om greske barnerov». Vi skal ikke blande oss bort i diskusjonen om de arme greske barn, det er bredere kost enn vår, som lager støvaker der. Men dette med djvelskapen interes-serer oss og da særlig når den karak-teriseres slik av en juridisk professor i Oslo. Tenk, om han ville ta fatt på djvelskapen i det politiske rettsopp-gjør. Han skulle ha forutsetningene. — Vi er bare redd for at den London-tåken som våre ramte politikere tok med seg hjem i 1945, har senket seg tungt og skitten over Oslo og sen-traladministrasjonen og at den både hindrer utsynet og kveler åndedrettet. Men djvelskap, det er det.

Årgangen 1949
leveres portofritt
mot innsedelse av
kr. 10,00

Og så ble det «irkusjuris» ak-kurat som nå under rettsoppgjø-ret.

Historien gjentar seg.

Men da forfølgelsen og alle sjofelhetene kom på avstand og sannheten om Hauge kom fram, begynte folk å tenke, og det rea-gerte både sunt og kraftig. Det norske folk har ord på seg for å være et rettskaffent og retten-kende folk, og det synte seg i for-holdet til Hauge og hans bevegel-se. Konventikelplakaten som var grunnlaget for forfølgelsen ble opphevet. Kunstmaleren Tiede-mann har malt det store bilde «Haugianerne» som nå henger i Nasjonalgalleriet. Biskop Bang og forfatteren J. B. Bull har skrevet hver sitt store verk om Hauge og hans livsgjerning. Dis-se verker står og vil stå som et lysende og manende minnesmer-ke over ham. Og de norske myn-digheter har fredet hans barn-domshjem og det fengsel han satt i så mange år — et bevis på riktigheten av Jesu ord: «De slo profetene ihjel og kalket deres grav.» Men vi skal gle oss over at sannheten og erkjennelsen av retten seiret tilslutt. Slik gikk det fordi folket og myndighetene omsider ble klar over at prestene

verste straffen. Det som er hoved-saken er å føre de dømt tilbake til samfunnet, og her stiller rettig-hetstapet seg ofte hindrende i veien. Det ene bør her følge det andre. En annen sak er det at visse stillin-ger i samfunnet krever mer enn andre, når det gjelder tilliten. Men i grunnsynet er jeg også helt enig i dette punkt i forslaget. Jeg håper at dette, hvis forslaget går gjen-nom, vil føre til mindre bitterhet og større forsonlighet i samfunnet vårt. Høyesterettsadvokat Olaf Klengen-berg, Trondheim, sier:

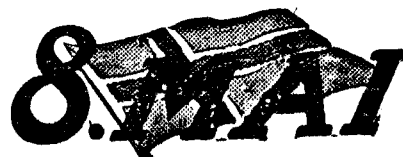
— Det har gledet meg å se det initiativ som her er tatt for å føre oss tilbake til et mer uholdt syn på de politiske krigsforfølgelser. At man gjennom den til dels harde straffutmåling av disse forbrytelser har vanskeliggjort en utjevning som dog bør være all straffs mål, an-ser jeg utvilsomt. Jeg er derfor både enig i at man ettergir rester-ende straffer i den utstrekning som foreslått, og jeg er også enig i at rettighetstap alene bibeholdes for dem som individuelt sett har forgått seg på en sådan måte at det be-grunner denne svære reaksjon fra samfunnets side. Det kan etter min mening ikke være tvilsomt at ret-tighetstap i den utstrekning som er benyttet i landssvikoppgjret har vært en ensidig og lite overvelet reaksjon.

og påtalemyndighetene ved sin framferd mot Hauge hadde skre-vet et av de styggeste blad i Nor-ges nyere saga.

På denne måte vil det gå med forfølgelsen mot NS-medlemme-ne, for her er det livets uskrevne lov sterkere enn noen grunnlovs-stridig «forordning» som vil gjø-re seg gjeldende. Heldigvis er det alt lysning å merke. Ja, det er framgang, takket være det pion-erarbeide som er utført av Mar-ta Steinsvik, «8. Mai», major Langeland, bisp Schjelderup, sok-neprest Paulsen, Knut Hamsun, Scharffenberg og mange flere. De har gravet sannheten fram stykke for stykke, og når hele sannheten ligger klart i dagen, vil folket likeså sunt og spontant reagere som det gjorde overfor forfølgelsen av Hauge. Men da vil det såvisst ikke bli drysset mange blomster hverken på Berggrav eller Paal Berg, Erik Solem eller Sven Arntzen, stats-råd Gundersen elled den kristeli-ge frk. Parm. De har allerede fått sin lønn.

Historien gjentar seg.

Forarget jøssing.

Kongeriket Norges Høyesterett — Politimester Skau — Svensk klage —

(Forts. fra side 1)

fiendens vold, eller om det ikke er en selvfølgelig forutsetning for denne lovparagraf, at de, den retter sin trusel mot, er i besittelse av sin fulle frihet og ikke i fiendens vold og utsatt for hans vilkårlighet.

I DE SAKALTE FRONTKJEMPERSAKER har Høyesterett uten noe som helst bevis gått ut fra, at Sovjet-Russland var en med Norge forbunden stat, skjært det hører til de notoriske kjenngjerninger, at kongen eller regjeringen ikke har inngått noen forbundstraktat med Sovjet-Russland, og at noen slik traktat heller ikke er ratifisert av Det norske Storting. Derfor er da også de dommer, som er avsagt over de såkalte frontkjemper, noe av det mest rettsstridige Høyesterett har prestert, bortsett fra at de sosialt sett er de aller dåpeligste og det vil ikke si så lite. . .

Romerne sa: In dubio pro reo. Det er latin og betyr: I tvilstilfelle skal saken avgjøres til fordel for tiltalte. Det er en rettsregel, som er akseptert i alle siviliserte rettsstater, og som vi lærte som et aksiom, den gang vi studerte straffeprosess. Satsen er kommet effektivt til uttrykk i juryloven. Den forlanger ikke, at juryen skal være enstemmig, hvis den vil erklære noen skyldig, hvilket forlanges i Sambandsstatene, men den forlanger da i et hvert fall mere enn 6 av 10 stemmer, d.v.s. mer enn 2/3-dels majoritet for domfellelse. Men hvordan har Høyesterett og våre domstoler for øvrig praktisert dette aksiom. Jeg har ikke kunnet oppdage annet, enn at alle de mange tvilsspørsmål, som er reist eller i taushet overrappet, systematisk er blitt avgjort til skade for tiltalte.

DE PREJUDIKATER HØYESTERETT HAR GITT for at medlemmer av en forening er økonomisk ansvarlig for foreningsstyrets feilgrep, og at dette ansvar dessuten ikke er begrenset av kravet om adæquans, er jo komplett i strid med alt, hva vi hittil har lært om skadeserstatning. Disse rettsavgjørelser er så dåpelige, at våre sivildommere neppe vil følge dem som præjudikater, i et hvert fall ikke utenfor de såkalte landssviksaker. Dertil er de for dåpelige også i sosial henseende.

Men skulle folk her ta Høyesterett alvorlig, ville dette resultere i, at de massevis meldte seg ut av sine tidligere foreninger, slik at disse eterhånden måtte opphøre med sin virksomhet av mangel på tilslutning. Men jeg tror folk her kommer til å se mere spøkefullt på Høyesterett, men dens anseelse vil ikke stige derved.

Oslo 18. januar 1950.

GUSTAV HEBER

Direktør Falck i B. D. S. —

(Forts. fra side 1.)

regne i vanlige befraktningsforhold. Rederiets spedisjonsavdeling og befraktningsavdeling ble betydelig utvidet under okkupasjonen. Rederiet har vel aldri før tjent tilsvarende?

SÅ VIDT VI HUSKER HADDE TYSKERNE ordnet seg med halvannet hundre hollendere som besørget all tysk havnetransport i Bergen, herunder også det som vedrørte den tyske krigsmarine. Dette fikk den begavede og energiske direktør ordnet slik at hollenderne ble sendt hjem og BDS overtok også den innbringende virksomheten. Arbeidsstokken måtte da økes og tilgangen på dette ar-

begripe for uinnvidde.

DERIMOT SKJØNNER NA DE FLESTE at dersom den samme viselige fortolkningsmildhet var blitt utvist i alle saker som er blitt pådømt etter «Landssvikanordningen», så vilde et rettsoppgjør uten det nåværende dilemma ha vært avviklet i all sammelighet i løpet av 1945—46—47. Menget hadde da vårt folk og land vært spart for, og de hører som satte rettssviket i scene, og de menn som senere har stelt med det, kunne ha sittet med palmegrener i hendene istedetfor den mentale kardialgi de nå trekkes med som en permanent og

de dem, herunder Norge fra 8. mai 1945.

Men i så fall, hvilken innsats har De gjort for å få dem avfolket og avskaffet? Forholdet er vel ikke at De tvert imot Deres eget utsagn er kommet i skade for å medvirke til at noen — muligens mange — er blitt dømt til å henselepe år av sitt liv i disse avskyelige leirene.

— Var uttalelsen bare ment som en gestus overfor svensk presse?

Som et berettiget konsentrat av Deres ord til redaktør Lundh fra Göteborg, het det i Morgenavisens overskrift:

«Dødsstraff venter frontkjemper og angivere.»

— Er herr høyesterettsdommeren oppmerksom på at ingen er dømt til døden for frontinnsats? Ikke innstillet av påtalemyndigheten heller, — ja enn ikke av bispen Berggrav eller av Dagbladet.

— Husker De hva Erik Solem sa om de altfor strenge frontkjemperdommene som måtte revideres, tross de «bare» lød på fra 3 til 7 år?

— Er De oppmerksom på i hvilken utstrekning Deres hodeløse uttalelse ble anvendt som torturmiddel overfor frontkjemperne, og hvilke sjelekvaler det påførte deres mange pårørende?

Etter mitt legmannsskjønn vitner intervjuet om en såre subjektiv og ubehersket jurist som aldeles ikke eier den støpning som landets høyeste dommere bør være preget av.

Den respekt vi vanligvis har overfor retten (jeg tenker på de ordinære norske domstolene) — skal aldeles ikke være en forbanet plikt, men en selvfølgelig refleks av domstolenes iboende verdighet. Føler De Dem som en solid og overbevisende representant for denne opphøyede dommerverdighet, som ikke må forveksles med det å ta seg selv høytidelig?

— Kan De gi noen psykologisk forklaring på at De ved flere anledninger — ved Deres særvotum — har vist Dem å være den

ovenomtalte sak, kan de logiske følger av en slik brist på effektivitet kun være:

1) Tiltredelse av De forente nasjoners erklæring om menneskerettighetene forplikter ikke på noen måte en stat til å følge reglens ordlyd.

(Hva er i så fall hensikten med den nevnte erklæring?)

2) De omhandlede danske personer som venter på døden i deres fengsler, kan ikke betraktes eller behandles som menneskelige vesener.

(I så fall bør De forente nasjoner forsyne den nevnte erklæring med en definisjon av forskjellen mellom menneskelige vesener, som nyter menneskelige rettigheter og skapninger, som — ennskjønt de har menneskelig skikkelse — ikke nyter disse rettigheter).

Hvis De forente nasjoner ønsker å ta denne sak opp til behandling i overensstemmelse med avtalene, skal uttømmende materiale følge.

Erhard Fliesberg,
sivilingeniør
Sveavägen 139, Stockholm Va.

Høyesterettsdommen —

(Forts. fra side 2)

het med byretten har jeg imidlertid vært i atskillig tvil om Sønju kan kreve full tilbakebetaling eller bare 6/10 som antatt av en av byrettens dommere. Jeg er som jeg alt har nevnt blitt stående ved det siste alternativ. Jeg legger da til grunn at Sønju også som fylkesskogmester kan sies å ha vært medlem av Pensjonskassen om enn medlemskapet var av en betinget art. Teoretisk besto nemlig den mulighet at Sønju etter frigjøringen kunne bli godkjent i den nye stillingen, hvorved medlemskapet ville blitt ubetinget. Men bortsett fra muligheten for godkjennelse var situasjonen i 1942 den at okkupasjonens varighet var på det uvisse. Hvis et pensjonstilfelle inntraff i okkupasjonstiden, ville Pensjonskassens betalingsplikt blitt aktuelt for okkupasjonstidens varighet. Pensjonskassen har derfor i den forløpne tid (1942—45) faktisk løpt en viss risiko i denne

Forbundet for Sosial Oppreisning

Vårt kontor i Oslo er åpnet i Kjershows gate 5 (nær Sagene kirke, ved buss- og trikkeholdeplass).

Telefon 37 76 96.

Post, penger m. v. sendes heretter til kontorets adresse:

FORBUNDET,
Kjershows gate 5,
Oslo.

eller til formannens adresse:

KAPTEIN HROAR HOVDEN,
K a p p, Toten.

Formannen treffes på Oslo-kontoret hver fredag.

Tillitsmennene bes innsende oppgjør — andre bes sende sine bidrag — til en av de ovenfor nevnte adresser, helst, så snart som mulig.

Formannen.

Reisende — tekstil — trikotasje.

Dannet ordensmann i 40 årsalderen med mangeårig praksis i utsalg fra større ullvarefabrikk, søker stilling som reisende for grossist eller fabrikk. Helst Vestlandet eller Nord-Norge.

Innehar f. t. uoppsagt stilling, kombinert bokholder og kasserer.

Bill. mrk.: Referanse nr. 65.

Kompanjong — Bokholder.

Eldre grossist i frukt og grønnsaker. Straff sonet, ruinert og helsenedbrutt, har i Oslo grossistbevilgning, lokale, telefon, kundekrets og flink salgssjef, men mangler kapital og bokholder. — Søker aktiv kompanjong med boplass i Oslo for 48 prosent av forretningen mot 25 000 kontant (eventuelt noe i avdrag). — Eller det blir fra mai ansatt bokholder (diverse mann) som og kan passe torvet, engrossinnkjøp.

Konferanse privatbolig telefon Drøbak, 506.

Arbeidsgivere

Statsøkonom med adskillig praksis i bankvirksomhet, reiselig og forretning søker stilling. Bosatt nær Hamar. Gjerne som selger eller representant for fabrikk, da god anledning til å reise. Gift, et barn. Har ikke fått noe arbeid etter soningen som frontkjemper. Send tilbud — alt har interesse. Bill. mrk. «Handelsbrev», nr. 71.

Skal De kjøpe radio?

Jeg har alle ledende merker på lager. — Rimelige betingelser Gamle apparater taes i bytte.

Ring 68 36 97 eller skriv til E.B.M. Post Box 17, Bekkelagshøgda. Jeg sender Dem oppgaver og forslag.

Elektrisk utstyr og komfyrer.

Plass ledig for dreng eller ektepar

som er vant med gardsarbeid. Trivelig sted på middelstor Jærgard nær sjøen. For flinke pålitelige folk gode vilkår. Oppgi alder tidligere arbeid lønnsforlangende og når tiltredelse til

MARTIN S. WIIG, Orre, Jæren

fraktingsavdeling ble betydelig utvidet under okkupasjonen. Rederiet har vel aldri for tjent tilsvarende?

SA VIDT VI HUSKER HADDE TYSKERNE ordnet seg med halvannet hundre hollendere som besørget all tysk havnetransport i Bergen, herunder også det som vedrørte den tyske krigsmarine. Dette fikk den begavede og energiske direktør ordnet slik at hollenderne ble sendt hjem og BDS overtok også den innbringende virksomheten. Arbeidsstokken måtte da økes og tilgangen på dette arbeid var selvsagt ujevn og rykkevis. En fikk derfor ordnet det slik at den overtallige styrke kunne sjakles inn på tysk anlegg når det falt beleilig for rederiet.

KORT SAGT TYDER DET HELE PÅ at rederiet har tatt praktiske, hvilket her vil si økonomiske hensyn.

Rederiets juridiske rådgiver (og visstnok bror til en av underdirektørene) Claus W i l g, var så heldig å bli «statsadvokat» i såkalte «landsviksaker». Som ugild sendte han derfor rederiets profitorsak til «statsadvokat» Andreas Cappelen i Stavanger. Denne unge mann er kjent for sin inkasso av kr. 300.000,00 for noen tyskerentreprenører i 1943, og for sin nidkjærhet og uforsonlighet overfor N.S.-medlemmer og mindre profitører. Men nå agerte han snild gutt og sendte saken til riksadvokaten med innstilling om henleggelse. Og den store og nådeløse og midlertidig allmektige Sven Arntzen fant at her var det god grunn til å undskylde og å ta alt i den beste mening.

Og nå i februar 1950 ble så herr direktøren, tyskernes Vertrauensmann, dekorert med St. Olav. Og logrepresenten synger ja og amen!

DETTE ER ANDEN OG TONEN I DET Solemske, Arntzenske og Gerhardistske Norge. Dette er sosialisme, det er «strengt, men rettferdig», det er «rettsstat», Gundersen, Andersen, amen! Kort sagt: Norge 1945—50.

Men la oss håpe her finnes fribårne kvinner og menn som ved hjelp av urokkelig rettssinn kan skaffe til veie det åndens penicillin som er uomgjengelig nødvendig om pasienten skal kunne helbredes fra sin skammelige farsott.

VI VIL IKKE PASTA AT VEDKOMMENDE REDERI og direktørs virksomhet under krig og okkupasjon var stridende mot Folkeretten og de gode gamle norske lovene som fortsatt står ved makt på en måte. Etter disse er det neppe adgang til annen reaksjon enn misbilligelse og drastisk beskatning, selv om vi nok synes det her er gått både unødig og utilbørlig langt i retning av bi-stand og business. Men hvordan den fryktede påtalemyndighet ved de herrer Cappelen & Arntzen har prestert å finne de nødvendige smutthull i «Landsvikloven», det er ikke lett å

FLESTE at dersom den samme viselige fortolkningssmilidhet var blitt utvist i alle saker som er blitt pådømt etter «Landssvikanordningen», så vilde et rettsoppgjør uten det nåværende dilemma ha vært avvirket i all sammenheng i løpet av 1945—46—47. Meget hadde da vårt folk og land vært spart for, og de herer som satte rettssviket i scene, og de menn som senere har stelt med det, kunne ha sittet med palmegrener i hendene istedetfor den mentale kardialgi de nå trekkes med som en permanent og uløselig lidelse.

Under revisjonen av «rettsoppgjøret» vil riksadvokatens henleggelse av den her omtalte profitorsak få grunnleggende betydning. St. Olavordenen vil også komme til å merkes i vurderingens vektakål, og er for så vidt ikke vekkastet.

T. F.

Dorenfeldt —

Forts. fra side 1.

ved sine fulle fem ikke skriver en slik bok uten at han sitter inne med kraftige beviser, eller iallfall mener å gjøre det.

IMIDLERTID VISER det seg at påtalemyndighetens første reaksjon ikke er å undersøke Harsems beviser, men å slå ham ned personlig — terrorisere ham. I strid med all praksis i injuriersaker blir han arrestert langt oppe på landsbygda og «transportert» til Oslo. Det er neppe noen kyndig jurist som nærer synderlig tvil om at reglene for pågrepelse og fengsling er overskredet — (straffeprosesslovens § 228 flg). Harsem har ingen «spor» å fjerne — hans beskyldninger foreligger på trykk. Heller ikke er det grunn til å frykte noen gjentagelse av den straffbare handling — hvis den er straffbar. Det som alt foreligger er sikkert fullt tilstrekkelig sett fra Harsems synspunkt. Og at en mann som ikke strever etter annet enn å komme for retten for å bevise sine beskyldninger skulle «unnvike», er det neppe noen som tror. Det viser seg også at Oslo forhørsrett avslår å gi fengslingskjennelse. Imidlertid holder påtalemyndigheten fremdeles Harsem fengslet i påvente av kjæremålsbeslutning i lagmannsretten — så får han iallfall en foregripet fengselsstraff og holder kjefst den tiden han sitter inne.

ER DET NØDVENDIG AT PATALEMYNDIGHETEN gjør

ordinære norske domstolene) — skal aldeles ikke være en forban- net plikt, men en selvfølgelig re- fleks av domstolenes iboende verdighet. Føler De Dem som en solid og overbevisende represen- tant for denne opphøyede dom- merverdighet, som ikke må for- veksles med det å ta seg selv høytidelig?

— Kan De gi noen psykologisk forklaring på at De ved flere an- ledninger — ved Deres særvotum — har vist Dem å være den strengeste av de strenge?

— Faller det Dem ikke inn å ta Deres stilling opp til overvei- else? Fungerte De som dommer ved noen anledning før De ble høyesterettsdommer? Og hvor- dan hadde det seg egentlig at De ble utpekt til h.r.dommer?

— Og hva synes så De, herr fylkesmann Lindebrekke? Synes De etter det som nå fore- ligger at De trakk de rette kort da De den 8. mai 1945 beskikket de herrer Reidar Skau og J. Cap- pelen Dahl til politimestre henholdsvis i Bergen og Horda- land?

Herr fylkesmannen er kjent for å representere det beste in- nen norsk embetsstand, så De har kanskje æresfølelse nok til å svare uforbeholdent. Vi som spør er innehavere av den samme borgerrett som fylkesmannen og høyesterettsdommeren.

Vi.

Husk

at ved en annonse i «8. MAI» rekker De ut over hele landet.

Averter derfor når De har noe å selge, når De søker arbeide el- ler når De selv ønsker arbeidere eller funksjonærer.

ting som strider så tydelig mot den alminnelige rettsbevissthet — jeg forutsetter da at retts- bevisstheten ikke har gjen- nomgått en fundamental for- andring i samband med lands- vikkoppgjøret. Det ville være synd om vårt landssvikpoliti, som begynte så stolt i 1945 med flagget i topp og hele folkets tillit, skulle bli redusert i våre øyne til angstbitere. Pu- blikum, både jurister og andre, må etter hvert nødvendigvis få det inntrykk at det er noe som skal skjules — skjules for enhver pris. Og det kan ikke være bare småtterier.

Det vi nå trenger er åpenhet og frisk luft. Hvis justismini- steren ikke kan skaffe oss det, må Stortinget ta affære.

en betinget art. Teoretisk besto nei- lig den mulighet at Sønju etter fri- gjøringen kunne bli godkjent i den nye stillingen, hvorved medlemskapet ville blitt ubetinget. Men bortsett fra muligheten for godkjennelse var si- tuasjonen i 1942 den at okkupasjon- ens varighet var på det uvisse. Hvis et pensjonstilfelle inntraff i okkupa- sjonstiden, ville Pensjonskassens be- tallingsplikt blitt aktuelt for okkupa- sjonstidens varighet. Pensjonskassen har derfor i den forløpne tid (1942— 45) faktisk løpt en viss risiko i denne henseende. Jeg finner det derfor ikke riktig å se det slik at Sønju ikke har vært medlem av Pensjonskassen og at han av den grunn skulle ha krav på full restitusjon. Men når spørsmålet blir om størrelsen av det fradrag Pen- sjonskassen kan gjøre, står man over- for den vanskelighet at utløsningsreg- len i § 14 nr. 2 i loven av 1931 ikke er skrevet med tilfelle som dette for øye. Likheden med tilfelle som går direkte inn under § 14,2 er dog ikke særlig fjern, og jeg er blitt stående ved at den nevnte generelle regel, som er be- regnet på å dekke det gjennomsnitt- lig riktige, også frembyr det mest nærliggende holdepunkt for vårt til- felle. Jeg finner på samme måte som den dissenterende byrettsdommer at anvendelsen av denne regel ikke inne- bærer noen urimelighet overfor Sønju.

Jeg tilføyer til slutt at jeg ikke vil ha uttalt noe om hvordan stillingen med hensyn til det prinsipielle spør- mål ville vært dersom det ikke hadde dreiet seg om ansettelse av en faglig kvalifisert mann i en ordinær norsk administrativ stilling, men f. eks. om en stilling opprettet for å tjene fiendt- lige eller rettsstridige formål. Forhol- det vil da etter omstendighetene kun- ne tenkes å ligge slik an at norske domstoler allerede på grunn av ær- barhetsreglen ikke kan gi sin sank- sjon til kravets gjennomføring.

Saksomkostninger finner jeg ikke bør tilkjennes hverken for byretten eller Høyesterett.

Jeg stemmer for denne

DOM:

Statens Pensjonskasse betaler innen 2 — to — uker fra forkynnelsen av denne dom til Haakon Olav Sønju 864 — åttehundreogfireogseksti — kroner med 4 — fire — av hundre årlig rente fra 12. juni 1948 til betal- ing skjer.

Saksomkostninger tilkjennes ikke.

Dommer Fougner: Jeg er i det vesentlige og resultatet enig med før- stevoterende. I anledning av dissensen finner jeg å burde tilføye at jeg ikke vil ha uttalt noe med hensyn til hvor- vidt en i okkupasjonstiden av kom- missariske instanser tilsatt tjeneste- mann i visse tilfeller vil kunne gjen- nomføre et krav på etterbetaling av uhevet lønn som er opptjent under okkupasjonstiden. Jeg forstår også

Gamle apparater taes i bytte.
Ring 68 36 97 eller skriv til E.B.M. Post Box 17, Bekkelagshøgda.
Jeg sender Dem oppgaver og forslag.

Elektrisk utstyr og komfyrer.

Plass ledig for dreng eller ektepar

som er vant med gardsarbeid. Trivelig sted på middelstor Jærgard nær sjøen. For flinke pålitelige folk gode vilkår. Oppgi alder tid- ligere arbeid lønnsforlangende og når tiltredelse til

MARTIN S. WIIG, Orre, Jæren

Hvem kan hjelpe tidligere NS-baker

38 år gammel til fast stilling i by eller på land. Frisk og sær- kraf- tig. Vant til å arbeide selvstendig. Kan også ta annet arbeide, så som, nattevakt, lagermann, ell. l. Stor familieforsørger. Total av- holdsmann, ærlig og pålitelig. Attester på forlangende. Bill. mrk. «Mot lysere tider» nr. 82.

Stuebygning

eller lite småbruk ønskes kjøpt. Helst hvor litt gårdsarb. eller kon- torarbeid kan fåes i nærheten. Bill. m. oppl. mrk. «Opland eller Hedmark» nr. 81.

En grei flink jente

i alder 25—30 år som kan påta seg arbeide ved en mindre fjell- stue får plass. Må være kyndig i noe matlagning og baking.

Bill. mrk. «Gjerne tidl. NS» nr. 78.

Hus, kompaniskap.

N.S.-folk eller andre, skaff selvstendig fagmann hus, strek- ningen: Rogaland—Nordland. Fri lære for driftig mann, even- tuelt kompani. Bill. mrk. «Våren 1950» nr. 77.

Hushjelp,

god lønn, eget værelse, ordnet fritid, hos hyggelige folk. Nær- mere opplysninger

Cally Tvensberg,
Brynn gård, Kirkenær i Solør

førstevoterendes votum i samsvar hermed.

Dommer Thrap: Jeg er i det ve- sentlige og i resultatet enig med dom- mer Wold.

Dommer Bonnevie: Som dom- mer Fougner.

Etter stemmegivningen avsa Høy- sterett denne

DOM:

Statens Pensjonskasse betaler innen 2 — to — uker fra forkynnelsen av denne dom til Haakon Olav Sønju 864 — åtte hundre og fire og seksti — kroner med 4 — fire — av hundre i årlig rente fra 12. juni 1948 til betal- ing skjer.

Saksomkostninger tilkjennes ikke.

Frontkjemperenke,

40 år, litt formue, trenger et lite hjem for seg og sin datter — helst i Oslos nærhet, samt arbeid til livets opphold. Er tidligere kontordame. Bill. mrk. «Fra som- meren av» nr. 75.

Bondegutt

fra Vestlandet, tidl. NS, skilt søker en sympatisk dame, 25— 35 år, som er interessert i bonde- yrket. Foto. Bill. mrk. «Ikke spøk nr. 80».

Bokføring

for bønder og mindre nærings- drivende kan overtas. — 15 års praksis fra ligningsregnskaper.

Skriv etter nærmere opplys- ninger.

J. Oskar Birkebæk
Revetal på Tønsberg.

Hallo — hallo!

Tidligere NS-mann ønsker komme i forbindelse med en som disponerer kontor i by eller på større industristed for samar- beid med avskrivningskontor. De beste avbealinger has. Total av- holdsmann. Bill. mrk. «Energi nr. 83».

Opplag 9 700

Løssalgpris 25 øre

Nordmørspostens Trykkeri